

ОГЛЯД КЛАСИФІКАЦІЙНИХ ОЗНАК ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У статті проведено класифікацію програмних продуктів автоматизації бухгалтерського обліку. Розглянуто функціональне призначення та технічні можливості інформаційних систем.

Ключові слова: програмне забезпечення бухгалтерського обліку, класифікація програмних продуктів, комп'ютерні системи, автоматизація бухгалтерського обліку.

Функціонування на підприємстві ефективної інформаційно-аналітичної системи є об'єктивною необхідністю. Це зумовлено, насамперед, зростанням значення якісного інформаційного обслуговування процесу управління господарською діяльністю та прискоренням розвитком сучасних комп'ютерних технологій.

У даний час на світовому ринку програмного забезпечення бухгалтерського обліку пропонується безліч програм різних виробників. Перейти від використання однієї програми до іншої буває інколи досить складно. Ще складніше пристосуватися до відмінностей у правилах налаштування програм на особливості облікової політики конкретного підприємства.

Проте, не дивлячись на істотні відмінності в порядку застосування різних програм, усі вони засновані на єдиному підході до вирішення задач бухгалтерського обліку, яка зводиться до того, щоб на підставі даних первинних документів скласти записи про господарські операції, обчислити обороти та залишки по відповідних рахунках і, як результат, скласти фінансову звітність.

Нові технології потребують нових організаційних структур. Потрібна гармонізація комп'ютерних технологій і технологій організації бізнесу.

На сьогоднішній день єдиної, загальноприйнятої класифікації фінансово-економічних програм не існує. Розвиток і застосування комп'ютерних систем потребує комплексної класифікації, яка б відповідала вимогам системного аналізу. Вона допомогла б користувачеві правильно орієнтуватися не тільки у виборі того чи іншого програмного продукту, але і в його практичному застосуванні.

Із впровадженням комп'ютерних інформаційних облікових систем, що ґрунтуються на сучасних інформаційних технологіях, бухгалтери та управлінці отримують численні переваги і виграє підприємство загалом. Проте проблема створення або впровадження таких систем на підприємстві є однією з найскладніших. Першим кроком для порівняння можливостей існуючих програмних продуктів є їх класифікація. Це дуже важливий етап. Тільки після розподілу програмного забезпечення за певними критеріями на групи можна формулювати вимоги до програм та порівнювати їхні функціональні можливості.

З розвитком науково-технічного прогресу в обліку почала застосовуватись комп'ютерна техніка - ефективний інструмент підвищення продуктивності праці у роботі з інформацією. Проте наукових публікацій з проблем теорії, методології і практики автоматизації обліку недостатньо. До найбільш змістовних можна віднести праці М. Ф. Кропивка,

В. І. Завгороднього, С. В. Івахненкова, А. М. Кузьмінського, М. Ф. Огійчука та інших.

У середині 90-х років минулого століття питанням класифікації та порівняння програмного забезпечення для бухгалтерії була присвячена низка публікацій В. Шайгородського [8]. В основі його класифікації лежить критерій способу реалізації у програмах бухгалтерських функцій. Програми поділяють на такі, які дають змогу вводити господарські операції до Журналу операцій за шаблонами, і такі, що мають можливість тільки "ручного" введення бухгалтерських записів.

А. Савченко та В. Білошапка [3], В. Брага [1] класифікували програми за розміром підприємств, де вони використовуються, виділяючи при цьому програми комплексної автоматизації бухгалтерського обліку для малого бізнесу, комплексної автоматизації великих підприємств, та програми автоматизації окремих ділянок обліку.

В. Новоженев [7] поділяв програми за місцем створення на: написані користувачем, розроблені штатними програмістами підприємства, створені за замовленням у спеціалізованій комп'ютерній фірмі, універсальні (масові) бухгалтерські програми.

А. Волобуєв, В. Мітенко класифікували програми за призначенням та способом реалізації бухгалтерських функцій [2].

Підходи до класифікації програмних продуктів можуть бути згруповані таким чином.

1. Програми, призначені і створені для роботи в різних операційних середовищах. Залежно від цього вони поділяються на бухгалтерські програми під DOS, Windows 3.0, Windows 3.11, Windows NT, Windows NT, OS/2.

2. За ступенем автоматизації програми можна розподілити за наступними основними категоріями: вузькоспеціалізовані програми, спеціалізовані, універсальні (комплексні системи).

3. Програми, призначені і створені для роботи в різних галузях: бюджетні організації, промисловість, будівництво, сільське господарство.

4. Розмір організації, специфіка бухгалтерського обліку на тому або іншому підприємстві також накладають свій відбиток при створенні АРМ. В цьому відношенні всі бухгалтерські програми можуть бути розділені на наступні категорії: для малих, середніх і великих підприємств.

5. Наявність макромови і ступінь її розвитку в цілях адаптації програмного продукту до умов функціонування виробництва і законодавчої бази, що змінюються.

6. Наявність сервісних можливостей адаптації програми до законодавства, що змінюється, до структури

виробництва і т. п.; відсутні або недостатньо розвинені засоби, що дозволяють вносити зміни, здійснювати настройки самим користувачем, не змінюючи при цьому програми.

С. Івахненко пропонує таку класифікацію програмних продуктів для бухгалтерії [4, с. 57]:

- за способом створення: написане штатним програмістом підприємства, створене (адаптоване) на замовлення, універсальне (коробкове);
- за об'єктами обліку: домашня бухгалтерія і приватні підприємці, малі підприємства, середні підприємства, великі підприємства, багатогалузеві корпорації;
- за способом реалізації у програмах обліково-реєстраційних функцій: програми, у яких перевага надається безпосередньому введенню операцій/записів та програми, у яких перевага надається введенню операцій за шаблонами (документами);
- за комплексністю виконуваних функцій: інтегровані програми зведеного обліку, окремі АРМ, комплекси пов'язаних АРМ;
- за призначенням: програми для ведення бухгалтерського обліку, фінансово-аналітичні системи, програми для автоматизації управлінської діяльності, що містять модуль бухгалтерського обліку, програми для формування звітності, правові бази даних.

Пропоновані на ринку програмні засоби можна розділити за виконуваними функціями на три великі групи:

- програми, що реалізують функції фінансового (синтетичного) обліку і формування фінансової звітності. До них відносять такі пакети прикладних програм як: "Фінанси без проблем" (фірма "Хакерт-дизайн" м. Маріуполь); "Міні-бухгалтерія" (фірма "1С" м. Москва); "Бухгалтерія малого підприємства" (фірма "Фори" м. Москва);
- програми, які комплексно реалізують функції фінансового і управлінського обліку на малому підприємстві. Такі програми дозволяють виконувати більше функцій і створювати повністю автоматизовану бухгалтерію. До цієї групи належать: "Електронна бухгалтерія" (фірма "ІНФІН" м. Москва); "ФІНЕКО" (АТ "АВЕР" м. Москва); "Комплексна планово-економічна і бухгалтерська система" (фірма "Ком-Тех+" м. Москва); "Бухгалтерія без проблем" (фірма АСВП м. Москва).
- програми, які реалізують функції окремих ділянок обліку, переважно управлінського (облік основних засобів, облік оплати праці, облік матеріальних цінностей тощо) для середніх і великих підприємств.

Перші дві групи програм призначено для малих підприємств, які характеризуються невеликими об'ємами робіт по веденню бухгалтерського обліку. На цих підприємствах основний об'єм робіт припадає на ведення рахунків бухгалтерського обліку і формування звітності, тобто ведення фінансового обліку, а на управлінський облік витрачається менше часу.

Отже, для формування на підприємствах структури класифікації програмного забезпечення для бухгалтерії, пропонуємо систему, яка передбачає групування програмного забезпечення за певними ознаками (табл. 1).

Дана класифікація дозволяє об'єктивно порівняти функціональні можливості бухгалтерських програм.

Жодний програмний продукт, розроблений на підприємстві його власними програмістами, не може бути досконалим, оскільки він створювався на одному підприємстві та не пройшов випробування і тестування на різних підприємствах. Однак придбані тиражні

програмні продукти теж мають такий недолік, незважаючи на те, що їх розробляє команда досвідчених програмістів, адже саме через універсальність такі бухгалтерські програми не здатні забезпечити ефективну комп'ютеризацію обліку на конкретному підприємстві. Оптимальним є підхід, за якого підприємство купує готовий програмний продукт та замовляє весь комплекс послуг із налагодження та впровадження.

Для керівників вітчизняних підприємств актуальним буде програмне забезпечення за прийнятною ціною, яке дозволяє експортувати дані з облікових програм; оснащене україномовним інтерфейсом, необхідними довідковими матеріалами та має демонстраційну версію; не вимагає спеціальних навичок і знань з програмування.

Список літератури

1. Брага, В. В. *Компьютеризация бухгалтерского учета [Текст] : учеб. пособие для вузов / В. В. Брага. - М., 1996. - 214 с.*
2. Волобуев, А. П. *Выбор бухгалтерских программ на основе их классификаций [Текст] / А. П. Волобуев, В. Ф. Мищенко // Бухгалтерский учет. - 1997. - № 4. - С. 96-98.*
3. Савченко, А. И. *Конкурс бухгалтерских программ [Текст] / А. И. Савченко, В. И. Белошапка // Компьютеры + Программы. - 1994. - № 1 (9). - С. 66-69.*
4. Івахненко, С. *Класифікація програмного забезпечення обліку і контролю [Текст] / С. Івахненко // Бухгалтерський облік і аудит. - №7. - 2006. - С. 55-65.*
5. Соколов, Д. В. *Юбилейный конкурс бухгалтерских программ [Текст] / Д. В. Соколов // Мир ПК. - 1996. - № 1. С. 112-118.*
6. Соколов, Я. В. *Бухгалтерський учет: от истоков до наших дней [Текст] : учеб. пособие для вузов / Я. В. Соколов. - М., 1996. - 638 с.*
7. Повоженов, В. *Опыт старта на рынке бухгалтерских программ по бухгалтерскому учету [Текст] / В. Повоженов // Все о бухгалтерской учете. - 1994. - № 4. - С. 22.*
8. Шайгородский, В. *Сравнительный анализ возможностей бухгалтерских программ [Текст] / В. Шайгородский // Все о бухгалтерском учете. - 1996. - № 27. - С. 30.*

РЕЗЮМЕ

Власюк Светлана

Обзор классификационных признаков программных продуктов автоматизации бухгалтерского учета

В статье проведена классификация программных продуктов автоматизации бухгалтерского учета. Рассмотрены функциональное назначение и технические возможности информационных систем.

RESUME

Vlasyuk Svitlana

Review of classification features of software products of automate accounting

The classification of software automation of accounting is given. The functional and technical capabilities of information systems are examined.

Таблиця 1. Характеристика основних класів бухгалтерського програмного забезпечення

Клас	Функціональне призначення	Можливості інформаційних систем	Програмні продукти
Міні-бухгалтерія	Малий бізнес	<ul style="list-style-type: none"> — ведення синтетичного і аналітичного обліку; — введення і обробка бухгалтерських записів; — формування первинних документів і фінансової звітності. 	<p>“Міні-бухгалтерія” “Бухгалтерія малого підприємства” “Фінанси без проблем”</p>
Інтегрована бухгалтерська система	Малий і середній бізнес	<ul style="list-style-type: none"> — ведення всіх основних облікових функцій і розділів бухгалтерського обліку. 	<p>“Вітрило”, “Інфософт”, “Інотек”, “Модуль Пі”.</p>
Бухгалтерський конструктор	Малий і середній бізнес	<ul style="list-style-type: none"> — ведення всіх основних облікових функцій у великій бухгалтерії можливий при здійсненні відповідних налаштувань 	<p>“1С”, “Інформатик”, “Аквілон”, “Порт”.</p>
Бухгалтерський комплекс	Середній і великий бізнес	<ul style="list-style-type: none"> — аналітичний облік у натурально-вартісному виразі і аналітичний облік з розгорненим віддзеркаленням залишків; — можливість одночасної роботи з АРМ декількох користувачів; -може мати елементи управління, аналізу, збуту, виробничого обліку і т. п. 	<p>“Інтелект-Сервіс”, “Авер”. “Аргос”, “Інфософт”</p>
Бухгалтерія-Офіс	Середній і великий бізнес	<ul style="list-style-type: none"> — функціонально повна підсистема бухгалтерського обліку; — підсистеми управління, діловодства і планування; — елементи аналізу і підтримки ухвалення рішення і т. д. 	<p>“Електронна бухгалтерія” “Фінеко” “Комплексна планово-економічна і бухгалтерська система” “Бухгалтерія без проблем” “Суперменеджер”</p>
Системи “еккаунт кутюр”	Великий бізнес	<ul style="list-style-type: none"> — індивідуальна настройка під кожного клієнта; — навчання, введення в експлуатацію; — обов’язковий подальший супровід (підтримка); — додаткові послуги з методичної підтримки. 	<p>“Ост-ін”, “БИТИЙ”. “Никософт”, “Екософт”</p>
Фінансово-аналітичні системи	Банківська і біржова сфера	<ul style="list-style-type: none"> — можливість аналізу і оцінки окремих показників виробничий-фінансового стану об’єкта, підприємства по різних методиках і визначення тенденцій його зміни; — економічний аналіз діяльності об’єкта дослідження, прогноз; — відповідність методик аналізу і оцінки міжнародним стандартам, можливість порівняння показників діяльності вітчизняних і зарубіжних фірм. 	<p>„ИНЗК-АФСР” „ИНЗК-Аналитик”, „Audit Expert”, „Експресс-анализ финансового состояния предприятия”</p>
Системи “Облік в міжнародних стандартах”	Аудиторські фірми міжнародного рівня	<ul style="list-style-type: none"> — підтримка як вітчизняних, так і західних стандартів обліку і звітності; — підтримка декількох мов і валют, найбільш поширені форми внутрішньофірмової звітності. 	<p>“Моноліт-інфо” фірма “Інотек” з її системою “Облік в міжнародних стандартах”</p>
Правові системи і бази даних	Будь-які фірми	<ul style="list-style-type: none"> — зберігання і регулярне оновлення збірок нормативних документів; 	<p>“Консультант Плюс”, “Гарант-Сервіс”, “Кодекс”, “Консультант-Бухгалтер”.</p>
Корпоративні системи (системи управління)	Великі підприємства, із складною організаційно-виробничою структурою	<ul style="list-style-type: none"> — функціонально повна підсистема бухгалтерського обліку із можливістю використання різних міжнародних стандартів; — підсистеми оперативного, виробничого обліку, обліку кадрів; — різні підсистеми управління, діловодства і планування, аналізу і підтримки ухвалення рішень та ін. 	<p>R/3 Skala 5 Oracle Application Baan-IV</p>